

Zpráva
o českém knižním trhu
2019/2020

20

Vydal **Svaz českých knihkupců a nakladatelů** v roce 2020.

Autoři jednotlivých kapitol:

AVA 10

Jaroslav Císař 5

Erika Frýbortová 7, 8

Ivo Magera 3, 7, 8

Filip Růzha 14

Marcela Turečková 2, 4, 5, 6, 11, 12, 13

Martin Vopěnka 1

Hana Žáková 9

Editor: Marcela Turečková

Sazba: Tibor Vizi

© SČKN, 2020

ISBN 978-80-907020-6-6

Obsah

1. Úvodem	3
2. Struktura knižní produkce v roce 2019	4
3. Celkový objem knižního trhu v roce 2019	6
4. DPH v roce 2019	7
5. Nakladatelé v roce 2019	9
a) Počet nakladatelských subjektů	9
b) Nakladatelé podle počtu titulů	9
6. Státní podpora knižního trhu v roce 2019	12
7. Knižní velkoobchod v roce 2019	13
8. Knižní maloobchod v roce 2019	15
9. E-knihy v roce 2019	17
10. Audioknihy v roce 2019	18
11. Knihovny v roce 2019	19
12. Knižní veletrhy v roce 2019	20
13. Kampaně a projekty propagující četbu knih v roce 2019	21
14. Přehled povinností nakladatele v roce 2019	23

ÚVODEM

„Pojďte a přečtěte si legendu ze starých dobrých časů“, tak by mohla znít upoutávka na zprávu o knižním trhu pro rok 2019. Číslo hovoří o tom, že v roce 2019 knižní trh udržel růst o 3,5 %. Pokračoval mírný pokles počtu vydaných titulů. K lepším zitrkům se možná nadechl trh vysokoškolských učebnic a odborných knih. Dobrá čísla vykazoval i segment dětských knih. Skokanem roku se pak staly audioknihy. V tomto žánru poprvé převážil on-line prodej nad pevnými nosiči. O slušných 18 % rostly také e-knihy.

Obecně lze konstatovat, že Česká republika bývala mohla mít pestrý a dobře fungující knižní trh. Svou sílu ukázal po jarním uzavření, kdy sice utrpěl značné ztráty, ale během léta se dokázal vzpamatovat. Za to je třeba poděkovat českým čtenářům.

Ohrožení a nejistota, kterému knižní trh čelí v těchto týdnech, jsou však s tím jarním nesouměřitelné. Ziskovost celého sektoru je totiž dlouhodobě závislá na prodejích v předvánočním období. Tržby knihkupectví zavřených po celý listopad nebude možné nahradit. V této chvíli nemůžeme s jistotou říct, zda zůstanou knihkupectví otevřená do Vánoc, ani jestli se opět nezavřou v lednu. V kritické situaci se v listopadu ocitli i nakladatelé, kteří vytiskli zboží na vánoční trh, a měli je pak nedostupně uzamčené v knihkupecké síti, takže se k němu nedostali ani v případě, že pro ně měli odbyt. Byl to naprosto bezprecedentní zásah do majetkových práv.

Jak tedy bude vypadat knižní trh ani snad ne v roce 2020, ale v dalších letech? Poslední půlrok bohužel ukázal, že vůle zodpovědných činitelů vnímat význam slovesné kultury a knižního trhu a nacházet pro něj účinné nástroje pomoci je zcela nedostatečná. A i když se vůle najde, chybí schopnost rozhýbat státní aparát. Svaz českých knihkupců a nakladatelů navrhl pomoc knižnímu trhu formou voucherů na nákup knih pro žáky ZŠ a SŠ. Nyní by bylo záhodno rozšířit skupiny příjemců voucherů i o studenty VŠ. Bez takové infuse v podobě programu Covid-knihy hrozí knižnímu trhu v příštích letech setrvalý pokles, úbytek žánrové pestrosti, zánik až 40 % kamenných knihkupectví a zrychlené pohlcování menších většími. Ruku v ruce s tím půjde úbytek nabídky kreativních míst pro autory, překladatele, grafiky, studenty a mnoho dalších odborníků.

Zpráva o knižním trhu za rok 2020 bude beze sporu zdrcující. Ještě však můžeme ovlivnit, jak bude vypadat zpráva o knižním trhu za rok 2021.

Za Svaz českých knihkupců a nakladatelů
Ing. Martin Vopěnka - předseda

2. STRUKTURA KNIŽNÍ PRODUKCE V ROCE 2019

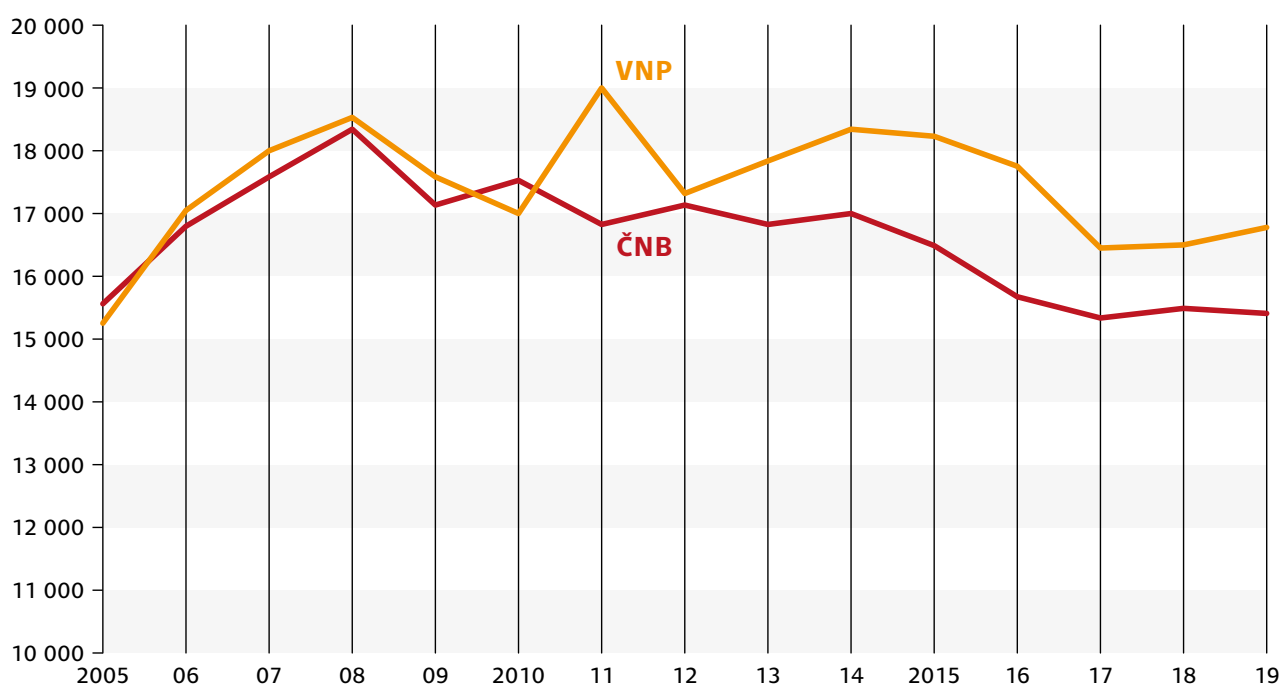
Charakter statistických dat

Ve svých analýzách týkajících se velikosti a struktury produkce českého knižního trhu se opíráme především o dva zdroje, poskytované Národní knihovnou ČR (NK), jimiž jsou každoroční Výkazy o neperiodických publikacích (VNP) a bibliografická databáze Česká národní bibliografie (ČNB).

Počet vydaných titulů

Podle ČNB lze odhadnout, že celkově v České republice bylo vydáno 15 100 titulů s vročením 2019.

K 1. 11. 2020 uváděla ČNB 14 564 titulů, ale dá se předpokládat, že tak jako tomu bylo v předchozích letech, budou ještě do databáze tituly s tímto vročením přibývat a ustálí se na výše zmíněném odhadu. Počty titulů, vydaných v ČR v jednotlivých letech, zachycuje následující graf:

Výše zobrazené hodnoty představují počty knih s daným vročením zaznamenané v databázi ČNB k 1. 11. 2020. Počty titulů v jednotlivých letech se přitom dále mění podle toho, jak NK ČR zpracovává ještě některé nezachycené tituly. Celkový počet titulů lze s významnou přesností odhadnout teprve zhruba po 20 měsících. Počet titulů s **vročením 2018** zaznamenaných k 1. 11. 2019 činil 14 991 a k 1. 11. 2020 už to bylo **15 285 titulů**. Loni jsme předpokládali, že celkový počet titulů s vročením 2018 se vyšplhá na 15 500, což se zřejmě úplně nenaplní. Stav za rok 2018 se ustálí na přibližně 15 400 titulech.

Předpokládáme tedy, že i počet titulů vydaných v roce 2019 během dalších let stoupne analogicky, díky čemuž odhadujeme výše uvedený celkový počet titulů vydaných za rok 2019 na **15 100**. Oproti roku 2018 se tedy jedná o **meziroční pokles o cca 300 titulů**.

Linka **VNP**, tedy počet knihovnou přijatých povinných výtisků v období od ledna do prosince 2019, **vykazuje oproti situaci z roku 2018 meziroční nárůst z 16 676 na 17 330 titulů**. V reálu to ale znamená pouze, že v NK bylo v roce 2019 zpracováno 17 330 titulů, do čehož spadají kromě titulů z roku 2019 i převisy z let předchozích.¹

Veškeré následující statistiky **vycházejí z VNP**, neboť k ČNB bohužel tato podrobná data Národní knihovna neposkytuje.

Překlady

Český knižní trh má importní charakter. Do ČR jsou dováženy knihy připravené a vytištěné v zahraničí, zejména však jsou importovány autorské licence. VNP za rok 2019 vykazuje, že z cizích jazyků bylo přeloženo 39 % všech zpracovaných titulů. Poměr překladů vůči původní literatuře je víceméně stabilní, oproti roku 2018 klesl o necelé 1 procento. Mezi jazyky, z nichž se knihy překládají, tradičně dominuje angličtina (56,0 % všech přeložených titulů). V roce 2019 byla jen o 0,2 procenta nižší než v roce 2018. O jedno procento se snížil i počet překladů z němčiny (13,6 %) a o půl procenta se zvýšil počet překladů ze slovenštiny (5,7 %). Ke snížení o 0,6 % pak došlo u francouzštiny (5,6 %). K navýšení došlo u italštiny (2,0 %) a ruštiny (2,7 %). O 0,6 % se zvýšil podíl titulů z dalších jednotlivých jazyků.

Jazyk	2019	tj.%	2018	tj.%
Angličtina	3 765	56,0	3 704	56,2
Němčina	911	13,6	963	14,6
Slovenština	385	5,7	343	5,2
Francouzština	380	5,6	409	6,2
Skandinávské jazyky	130	1,9	133	2,0
Ruština	183	2,7	146	2,2
Španělština	113	1,7	119	1,8
Polština	110	1,6	121	1,8
Italština	133	2,0	98	1,5
Latina	19	0,3	19	0,3
Ostatní a vícejazyčné	593	8,8	541	8,2

Údaje v této tabulce jsou převzaty z VNP. Podíl překladů v celkovém objemu titulů zůstává víceméně stabilní, jakkoli se zvýšil absolutní objem překladů (dle VNP z 6 596 v roce 2018 na 6 722 titulů v roce 2019).

Dětské knihy, učebnice a beletrie

Dětské knihy představují 16 % titulů vydaných v roce 2019, což oproti 14 % v roce 2018 značí lehký nárůst. Stejně tak u beletrie dochází ke zvýšení celkového počtu vydaných titulů z loňských 34 na 35 %. Učebnice pro základní a střední školy, vysokoškolské učebnice a skripta tvoří 6 % z celé produkce

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Beletrie	5 129	5 297	5 559	4 985	5 706	6 079
Dětské knihy	1 962	1 955	2 157	1 844	2 330	2 716
Učebnice a VŠ skripta	1 698	1 551	1 172	856	805	1 053

Průměrná cena knihy

Zjistit průměrnou cenu knihy je v současné rozkolísané cenové hladině velmi komplikované. Různé slevové akce mají výrazný vliv na to, za jakou cenu knihu zákazník nakonec zakoupí, a výsledná částka se může od DPC nakonec výrazně lišit. Pokusili jsme se z údajů od knihkupeckých řetězců a velkých knižních e-shopů zjistit v roce 2019 realizovanou průměrnou cenu v kamenných knihkupectvích a na internetu. Pro klasické prodejny se průměrná cena pohybovala kolem **275 Kč** a na internetu pak kolem **263 Kč**.

Poznámky:

1) Počet titulů vydaný v jednotlivých letech se zjišťuje velmi obtížně. Donedávna byl tento počet brán z Výkazů o neperiodických publikacích (VNP), které každoročně vydává Národní knihovna (NK). Toto číslo však se skutečným počtem vydaných titulů koresponduje pouze částečně: udává počet neperiodických publikací, které v daném roce dorazily do Národní knihovny. VNP je vydáván vždy na začátku roku (únor, březen), avšak tituly starého roku v nezanedbatelném množství přibývají do NK ještě do konce prázdnin. Do příštího VNP tak přepadáva odhadem asi 30 % roční produkce. Počty uváděné VNP se proto vztahují pouze k části produkce minulého roku, nezohledňují později zpracované knihy. Kromě toho se do nich započítávají rovněž tituly z tzv. šedé sféry, které se do katalogu NK jako knihy nedostanou (jedná se o různé nepublikované

vysokoškolské a habilitační práce, výroční zprávy institucí a škol, katalogy a programy veletrhů a festivalů, katalogy aukcí, katalogy výstav, které nejsou distribuovány prostřednictvím knižního trhu, divadelní programy, komerční katalogy, firemní adresáře a seznamy inventáře, včetně přírůstků knihoven, nepublikované výzkumné zprávy, propagační materiály, pozvánky, interní dokumenty apod.). Pro přesnější odhad roční titulové produkce je proto lepší vzít počty titulů s daným vrocením, které jsou evidovány v katalogové databázi Česká národní bibliografie (ČNB).

Zdroj: SČKN

3. CELKOVÝ OBJEM KNIŽNÍHO TRHU V ROCE 2019

Pro odhad celkového objemu českého knižního trhu ve finančním vyjádření a zjištění trendu jeho vývoje vycházíme ze zveřejněných tržeb knižních distributorů, což jsou velkoobchodní společnosti zásobující většinu koncového trhu až na výjimky pouze knihami, a tržeb knižních nakladatelů, kteří si zajišťují vlastní distribuci. Odhad obrátu v koncových prodejních cenách pak přibližně dopočítáváme na základě obvyklého maloobchodního rabatu v jednotlivých segmentech trhu.

Segment	Odhad tržeb	
	ve velkoobchodních cenách bez DPH (mil. Kč)	v koncových cenách vč. DPH (mil. Kč)
velkoobchodní distributoři: Euromedia (cizí zboží), PEMIC, Kosmas, P. Dobrovský-BETA a další – fyzické knihy	2 600	
nakladatelé s vlastní distribucí: Albatros Media, Euromedia (vlastní zboží), Dobrovský s.r.o. (vlastní zboží), Grada, Levné knihy a další (zejm. odborné a populárně-naučné literatury) – fyzické knihy	2 220	
učebnice	350	
eliminace dvojího započtení (vzájemné přeprdeje distributorů, rabat z přímého prodeje, digitální prodeje, časové rozlišení)	-330	
celkem	4 840	7 800
digitální audioknihy a e-knihy		276
dovozci zahraniční literatury		725
vývoz literatury (zejm. Slovensko) – odhad		-210
celkový obrat (zaokrouhleně na 100 mil. Kč)		8 600

Uvedenou metodikou¹ tedy vychází po zaokrouhlení kvalifikovaný odhad celkového objemu českého knižního trhu za poslední známé roční období přibližně na **8,6 miliardy Kč** včetně DPH. Oproti předchozímu roku tak došlo **k růstu** českého knižního trhu zhruba o 300 milionů Kč, tedy přibližně o **+3,5 %**.

Vývoj celkového tuzemského knižního trhu za posledních 7 let, kdy je jeho obrat odhadován stejnou metodikou, pak vypadá následovně:

Rok	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Celkový obrat (mld. Kč)	7,2	7,2	7,5	7,8	8,0	8,3	8,6
Meziroční změna	±0 %	±0 %	+4 %	+4 %	+2,5 %	+3,5 %	+3,5 %

Obrat prodaných **tištěných knih** přitom dosáhl pravděpodobně přibližně **8,2 miliardy Kč** a vzrostl tak meziročně přibližně o **+2,5 %**. Růst koncového obrátu audioknih a e-knih dosáhl v součtu meziročně 75 milionu Kč, tj. 25 %. Trhu audioknih a e-knih jsou podrobněji věnovány kapitoly 9 a 10.

Poznámka:

1. Při výpočtu odhadu objemu trhu přes obraty velkoobchodu a koncové rabaty maloobchodu zohledňujeme, že distributoři zásobují také své vlastní sítě knihkupectví nebo obrátově významné e-shopy, stejně jako to, že i někteří nakladatelé, využívající služeb distributorů, prodávají menší část své produkce přímo koncovým zákazníkům. Další prováděnou korekcí při výpočtu je zohlednění faktu, že velkoobchodní distributoři obchodují rovněž mezi sebou navzájem v případech, kdy daný segment koncového trhu zásobuje pouze jeden distributor, např. vlastní síť knihkupectví nebo určitou síť hypermarketů. Pro odečtení odpovídajících částek z výsledků těchto subjektů, které by jinak byly započteny dvakrát, však máme k dispozici pouze dílčí údaje. Relativně vyšší odhadovaný růst tohoto vzájemného obchodu je mimo jiné odrazem růstu tržního podílu maloobchodních řetězců a jejich knižních e-shopů, jež jsou zároveň velkoobchodními distributory nebo jsou s nimi propojeny (viz též kapitoly 7 a 8 této zprávy).

4. DPH V ROCE 2019

Tištěné knihy jsou v ČR od roku 1993 zařazeny mezi zboží, na něž se uplatňuje nižší hladina DPH. Obě hladiny DPH se vyvíjely následovně:

Počátek platnosti	Snížená sazba	Základní sazba
1. 01. 1993	5 %	23 %
1. 01. 1995	5 %	22 %
1. 05. 2004	5 %	19 %
1. 01. 2008	9 %	19 %
1. 01. 2010	10 %	20 %
1. 01. 2012	14 %	20 %
1. 01. 2013	15 %	21 %
1. 01. 2015	10 %	21 %

V roce 2019 tedy byla u tištěných knih v ČR uplatňována DPH 10 %.

Na e-knihy a audioknihy byla i v roce 2019 uvalena základní sazba tj. 21 %. V roce 2019 došlo k velké legislativní změně, která umožnila v ČR snížení DPH na e-knihy a audioknihy na 10 %.

DPH v Evropě k 1. 1. 2019

Země	Standardní	Knihy	E-knihy
Albánie	20 %	6 %	0 %
Belgie ¹	21 %	6 %	21 %
Bulharsko	20 %	20 %	20 %
Česká republika	21 %	10 %	21 %
Dánsko	25 %	25 %	25 %
Estonsko	20 %	9 %	20 %
Finsko ²	24 %	10 %	24 %
Francie	20 %	5,5 %	5,5 %
Chorvatsko	25 %	5 %	5 %
Irsko	23 %	0 %	9 %
Itálie	22 %	4 %	4 %
Kypr	19 %	5 %	19 %
Litva	21 %	9 %	21 %
Lotyšsko	21 %	12 %	21 %
Lucembursko ³	17 %	3 %	17 %
Maďarsko	27 %	5 %	27 %
Malta	18 %	5 %	5 %
Německo	19 %	7 %	19 %
Nizozemsko	21 %	9 %	21 %
Norsko ⁴	25 %	0 %	25 %
Polsko ⁵	23 %	5 %	23 %
Portugalsko	23 %	6 %	6 %
Rakousko	20 %	10 %	20 %
Rumunsko	19 %	5 %	19 %
Řecko	24 %	6 %	24 %
Slovensko	20 %	10 %	20 %
Slovinsko	22 %	9,5 %	22 %
Španělsko	21 %	4 %	21 %
Srbsko	20 %	10 %	10 %
Švédsko	25 %	6 %	25 %
Švýcarsko	8 %	2,5 %	8 %
Velká Británie	20 %	0 %	20 %

Poznámka:

- 1) K 01. 04. 2019 snížena DPH na e-knihy na 6 %.
- 2) K 01. 07. 2019 snížena DPH na e-knihy na 10 %.
- 3) K 01. 05. 2019 snížena DPH na e-knihy na 3 %.
- 4) K 01. 07. 2019 snížena DPH na e-knihy na 0 %.
- 5) K 01. 11. 2019 snížena DPH na e-knihy na 5 %.

Zdroj: IPA, GVC, KPMG, Avalara, SČKN

5. NAKLADATELÉ V ROCE 2019

a) Počet nakladatelských subjektů v ČR

Na knihkupecké pulty se v ČR dostane zhruba polovina vydaných titulů, protože zbytek tvoří tzv. šedá literatura, skripta, statistiky a metodické příručky, prováděcí pokyny k zákonům, různé účelové tiskoviny a jiná mimotržní literatura. Na celkové knižní produkci České republiky se alespoň jedním vydaným titulem neperiodické publikace podílelo 2 087 vydavatelských subjektů. Vydávání knih je v Česku v porovnání s některými jinými státy EU stále výrazně rozloženo mezi relativně velký počet vydavatelů.

Loni bylo v ČR nově registrováno 189 nových vydavatelských subjektů. Podle odhadu Národní agentury ISBN dnes v Česku aktivně vydává zhruba třetina evidovaných vydavatelských subjektů, třetina aktivní vydavatelskou činnost v současnosti nevyvíjí nebo ji z různých důvodů dočasně pozastavila; zbývající třetina svou činnost již ukončila. Podle mezinárodní metodiky ISBN se žádný z evidovaných vydavatelských subjektů nevyřazuje. Tyto kvantitativní ukazatele tedy umožňují, abychom získali ucelený přehled o dynamice vývoje a pohybu v této profesní oblasti.

V daném roce bylo celkem zpracováno 11 176 záznamů o e-knihách (online publikacích) – za rok 2018: 10 714; podle odhadu Národní agentury ISBN je nových titulů zhruba polovina, protože některé tituly vyšly ve více formátech. Od července 2010 bylo zpracováno celkem 81 483 záznamů o e-knihách (online publikacích).

Evidence produkce audioknih dosud není v ČR legislativně ošetřena (!); dílčí údaje lze získat jediné u jejich producentů či distributorů.

Počet registrovaných a aktivních nakladatelů v ČR za roky 2014–2019 (s přiděleným ISBN)

Pozn.: vždy k 31. 12. daného roku

	registrovaní nakladatelé	aktivní nakladatelé
2014	6 095	2 197
2015	6 389	2 296
2016	6 712	2 211
2017	6 986	2 151
2018	7 225	2 058
2019	7 414	2 087

Zdroj: Národní agentura ISBN

b) Nakladatelé podle počtu titulů

Do tabulky jsou zařazeny privátní vydavatelské subjekty, které v roce 2019 vykázaly knižní produkci ve výši 100 a více titulů neperiodických publikací (bez reedic a nových vydání již dříve vydaných titulů).

Největší privátní vydavatelé knih na území ČR podle počtu vydaných titulů

	2019	2018
1. Albatros Media, Praha*	1563	1505
2. Euromedia Group, Praha**	828	775
3. Grada Publishing, Praha ***	395	296
4. Dobrovský, Praha	350	245
5. Moravská Bastei – MOBA, Brno	343	373
6. Argo, Praha	234	210
7. Crew, Praha	209	212
8. Václav Svojtka & Co, Praha	183	316
9. Mladá fronta, Praha	165	237

10. Fraus, Plzeň	163	61
11. Taktik Int., Praha	154	20
12. SHOCart, Vizovice	152	168
13. Wolters Kluwer ČR, Praha	146	133
14. Host, Brno	140	136
15. Nová forma, Týn n. Vltavou	138	107
16. INFOA, Dubicko	132	117
17. Academia, Praha	129	114
18. Nová škola, Brno	118	163
19. Sun, Praha	117	105
20. Jihočeská centrála cestovního ruchu, České Budějovice	103	36

* Produkce Albatros Media, a.s. je uvedena souhrnně.
Jednotlivé značky vykazují za uplynulý rok následující bilanci:

Albatros ČR	228
BizBooks ČR	28
Computer Press ČR	24
CooBoo ČR	78
CPress ČR	280
Domino	14
Edice ČT +	5
Edika ČR	87
Egmont ČR	251
Fragment	226
Kniha Zlín ČR	63
Management Press ČR	5
Motto ČR	83
Panteon	1
Plus ČR	14
Vyšehrad	74
XYZ ČR	102

+ pod ISBN Albatros Media

** Produkce Euromedia Group, a. s. je uvedena souhrnně.
Jednotlivé značky vykazují za uplynulý rok následující bilanci:

Brána	55
Esence	100
Euromedia	17
Ikar	160
Kalibr	93
Laser	39
Listen	5
Odeon	35
Pikola	134
Pragma	64
Universum	98
YOLI	28
audioknihy	37

+ pod ISBN Euromedia Group

*** Produkce Grada Publishing, a.s. je uvedena souhrnně.
Jednotlivé značky vykazují za uplynulý rok následující bilanci:

Alferia	13
Bambook	77
Cosmpolis	46
Grada	224
Metafora	36

+ pod ISBN Grada Publishing

Největší vydavatelé knih vysokých škol, univerzit a ústředních státních institucí na území ČR podle počtu vydaných titulů

		2019	2018
1.	Karolinum, Praha	262	189
2.	Masarykova univerzita, Brno	170	127
3.	Vydavatelství Univerzity Palackého, Olomouc	134	141
4.	Česká zemědělská univerzita, Praha	88	93
5.	Vysoké učení technické, Brno	84	111
6.	Vydavatelství ČVUT, Praha	78	120
7.	VŠ báňská – Technická univerzita, Ostrava	71	88
8.	Ostravská univerzita – Pedagogická fakulta	75	75
9.–11.	Český statistický úřad	65	64
9.–11.	Evropský polytechnický institut, Kunovice	65	?
9.–11.	Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně	65	34

Poznámka:

Do tabulky je zařazeno prvních deset subjektů s největší produkcí neperiodických publikací v roce 2019, tj. nově vydaných titulů bez reedic.

Zdroj: Národní agentura ISBN, Národní knihovna, SČKN

6. STÁTNÍ PODPORA KNIŽNÍHO TRHU V ROCE 2019

Prostředky přidělené Ministerstvem kultury České republiky

Vydávání neperiodických publikací (nekomerčních titulů původní české a překladové beletrie, děl literární vědy, kritiky a věd příbuzných, ilustrované tvorby pro děti a mládež, původních českých komiksů, literárních debutů a titulů náročných kritických edic) bylo ve dvou výběrových dotačních řízeních podpořeno dotacemi ve výši **11 305 000 Kč** na 242 tituly.

V rámci programu **Kulturní aktivity** byly podpořeny ostatní literární projekty dotacemi ve výši 8 700 000 Kč.

Na podporu **nákupu nekomerčních titulů** uměleckých děl české literatury a děl literární vědy a kritiky pro veřejné knihovny v rámci projektu Česká knihovna, administrovaného MZK, byly vynaloženy prostředky ve výši **6 110 828 Kč**.

Na podporu **vydání české literatury v překladu** byla v roce 2019 vyplacena suma **14 056 037 Kč**. Dotační program měl dvě kola: první uzávěrka byla 15. 11. 2018, druhá 15. 5. 2019. Počet podpořených překladů byl v roce 2019 rekordní: 221 (v prvním kole 145 ze 175 podaných žádostí, v druhém kole 76 z 93). Nárůst byl dán jednak hlavním hostováním ČR na MKV Leipziger Buchmesse, jednak novým formátem podpůrného programu: subjekty mohou od roku 2018 nárokovat nejen podporu překladu (a nejen na knižní publikaci, ale i na ukázkou z díla v rozsahu do 25 normostránek, případně na tematické číslo časopisu), ale též úhradu nákladů na autorská práva, tisk a propagaci; to vše do výše 70 % celkových nákladů.

V květnu 2019 proběhlo jednání oborové rady pro hodnocení žádostí o **stipendium** v oblasti literatury, na kterém pětičlenná rada hodnotila 33 projektů (podporu doporučila 28 žádostem, z toho 16 v požadované výši). Pro rok 2019 byla rozdělena suma **1 250 000 Kč**, pro rok 2020 suma **230 000 Kč**.

Projekt Česká knihovna

Projekt Česká knihovna podporuje dostupnost původní české nekomerční tvorby v síti veřejných knihoven podle jejich vlastního výběru. Celkem poskytlo Ministerstvo kultury na projekt **6 110 828 Kč**.

Grantové prostředky ze Státního fondu kultury ČR

Podporou kultury se zabývá také SFK, bohužel z jeho údajů nelze přesně určit, jaká část byla použita na podporu vydávání knih a knižní kultury obecně.

V roce 2019 bylo k posouzení přijato 475 žádostí, z toho Rada podpořila 431 projektů, mezi které rozdělila 28 105 000 Kč. Z toho vratky dotací nebo neproplacené dotace z důvodu stažení projektu byly ve výši 440 000 Kč.

Zdroj: MK ČR, SČKN

7. KNIŽNÍ VELKOOBCHOD V ROCE 2019

V letech 2019 a 2020 až do příchodu pandemie koronaviru nedošlo v oblasti knižní distribuce ani koncového prodeje k zásadním změnám. Velkoobchodní distribuci téměř kompletní nabídky knižních titulů od nakladatelů zajišťují i nadále především společnosti Euromedia Group, Kosmas a Pemic Books. Vlastní produkci pak distribuuje největší nakladatelská skupina Albatros Media a několik dalších nakladatelů, především odborné literatury a učebnic. Charakteristickým vývojem je propojování nakladatelské, velkoobchodní a maloobchodní činnosti, včetně internetového prodeje, u nejvýznamnějších hráčů knižního trhu.

Společnost **Euromedia Group, a.s.** je obrátově největším subjektem podnikajícím v rámci knižního trhu v České republice (poslední zveřejněný obrát: 1,593 mld. Kč za rok 2018). Je především největším knižním velkoobchodem, majícím v distribuci produkci množství tuzemských nakladatelství, a prostřednictvím skupiny Knižní Holding a.s. je propojena s knihkupeckým řetězcem provozovaným pod značkou Luxor. Významným prodejním kanálem obou těchto společností je Knižní klub, realizovaný prostřednictvím katalogu, knižních koutků ve 30 prodejnách Luxoru a e-shopu KnizniKlub.cz. Euromedia Group každoročně organizuje akci Knihománie, v jejímž rámci je se silnou marketingovou podporou uváděno na předvánoční trh přes dvě desítky vybraných knižních titulů. Euromedia Group je rovněž vlastníkem významné velkoobchodní a maloobchodní společnosti Bookretail, distribující běžnou literaturu i učebnice a provozující internetové knihkupectví BookTook.cz. Součástí skupiny je také distributor zahraniční literatury Folio. Vlastní rozsáhlou nakladatelskou činnost provádí Euromedia pod značkami Kalibr, Ikar, Odeon, Universum, YOLI, Esence, Pragma, Laser, Brána, Listen, Pikola. V roce 2019 začala Euromedia vydávat audioknihy pod značkou Témbr.

Společnost **Kosmas s.r.o.** zajišťuje výhradní distribuci nakladatelství Argo, Prostor, Torst, Alpha Book, Malvern, Volvox Globator, Zeď a své postavení na knižním trhu se snaží posilovat akvizicí velkého množství titulů napříč žánry do své výhradní distribuce, v níž má také audioknihy nakladatelství Tympanum. Dvakrát ročně organizuje akci Velký knižní čtvrtek, v níž výrazně propaguje start cca 16 vybraných titulů nakladatelství v její distribuci. Kosmas je zároveň na českém trhu jednou z největších sítí knihkupectví a Kosmas.cz významným knižním e-shopem v segmentu tištěných knih, e-knih i audioknih.

Významné postavení v distribuci knih má společnost **Pemic Books a.s.** Vedle nevýhradní distribuce množství nakladatelů má ve výhradní distribuci Ottovo nakladatelství a produkci vlastního nakladatelství Bookmedia. Prostřednictvím společnosti Booknet s.r.o. je vlastnický propojena s maloobchodním řetězcem Knihcentrum.cz s.r.o., disponujícím rovněž stejnojmenným e-shopem. Pemic Books dodává knihkupectvím, obchodním řetězcům, papírnictvím a dalším obchodům kromě knih také kalendáře, hry, hračky a papírenské produkty. Společnost provozuje moderní logistické centrum, které jí umožňuje v krátkém čase dodávat velké objemy zboží.

Společnost **Pavel Dobrovský – BETA s.r.o.** zajišťuje velkoobchodní distribuci vlastního nakladatelství Beta, společnosti Dobrovský s.r.o. a několika dalších nakladatelství, např. Talpress a Polaris. Vlastní rovněž síť knihkupectví BETA Dobrovský.

Rostoucí podíl na poli velkoobchodního prodeje si v posledních letech získává společnost **Seqoy s.r.o.**, distributor několika nakladatelství komiksů, fantasy a sci-fi literatury.

Společnost **Albatros Media a.s.** je distributorem vlastní knižní produkce, která je počtem titulů (viz kapitola 5) i obrátem na českém trhu největší. Konsolidovaný obrát skupiny za finanční rok do 30. června 2020 činil 1,108 mld. Kč. Knihkupcům dodává přímo tituly svých nakladatelských značek Albatros, B4U, BizBooks, Cooboo, Computer Press, CPress, Domino, Edika, Fragment, Egmont, Kniha Zlín, Management Press, Motto, Panteon, Vyšehrad a XYZ. Pro rostoucí produkci audioknih společnost založila novou značku Voxi. Součástí skupiny je i online nakladatelská platforma Pointa, která pomáhá autorům financovat vydání knih formou crowdfundingu, a nejvýznamnější specializovaný obchod s e-knihami a digitálními audioknihami Palmknihy.cz.

V roce 2020 začal Albatros Media nově dodávat také vybrané tituly nakladatelství, která nejsou ve vlastnictví skupiny, např. Meander či MOBA. Albatros Media provozuje katalogový prodej prostřednictvím Klubu mladých čtenářů (již od r. 1964), Knižního klubu Fragment a Pohádkové školky. Organizuje akci Humbook, zaměřenou na knihy pro dospívající (young adult).

Nakladatelství **Grada Publishing, a.s.** zajišťuje distribuci pro své značky Grada, Cosmopolis, Bambook, Alferia a Metafora. Provozuje on-line knihovnu Bookport, v níž nabízí i tituly jiných nakladatelství, např. Čas, Epoque, Galén, Jota, Portál, Práh, Host, Melvil, nebo Karolinum.

Dalšími nakladateli, kteří si zajišťují vlastní distribuci, jsou například Portál a Alpress.

Největším distributorem a prodejcem zahraniční cizojazyčné literatury na českém trhu je společnost **Megabooks CZ, s.r.o.**, provozující vlastní síť knihkupectví Oxford Bookshop.

Zdroj: SČKN

8. KNIŽNÍ MALOOBCHOD V ROCE 2019

V České republice existuje v současnosti přibližně 600 „kamenných“ knihkupectví se všeobecnou nabídkou. Z tohoto počtu provozují 260 prodejen největší knižní maloobchodní řetězce.¹ Bohužel stále pokračuje trend uzavírání nezávislých knihkupectví, která nedokážou konkurovat stále rostoucí síle internetového obchodu. Některé původně nezávislé prodejny přešly do rukou maloobchodních řetězců a alespoň takto se částečně daří zachovat prodej knih i v menších městech.

Kamenná knihkupectví

Největším knihkupeckým řetězcem podle počtu prodejen je společnost **Kanzelsberger a.s.**

Z celkového počtu 65 prodejen provozovaných pod značkou Kanzelsberger, je v Praze 8 knihkupectví, nejnověji v OC Stromovka v Praze 7, v Brně jsou provozována 2 knihkupectví pod značkou Barvič a Novotný.

Společnost **Dobrovský s.r.o.** v současné době provozuje celkem 35 prodejen sítě Knihy Dobrovský, převážně v obchodních centrech. Významně posiluje postavení na online trhu prostřednictvím e-shopů KnihyDobrovsky.cz, NaseNakladatelstvi.cz a vlastní knižní produkce pod nakladatelskými značkami Drobek, Edice knihy Omega, Fobos, Kontrast, Vendeta a dalšími.

Společnost **Kosmas s.r.o.** provozuje v současnosti rovněž celkem 35 kamenných knihkupectví. Tato maloobchodní síť se snaží o zachování obchodů na tradičních místech i v menších městech. Významným prodejním kanálem je e-shop Kosmas.cz, mající v nabídce tištěné knihy, e-knihy, audioknihy i doplňující zboží.

Knižní maloobchodní řetězec **Luxor**, provozovaný společností Neoluxor, s.r.o., patřící do stejné skupiny jako nakladatelský dům a velkoobchodní distributor Euromedia Group a.s., má v současnosti celkem 34 prodejen, především v obchodních centrech. Tato maloobchodní síť má významné postavení v Praze, kde provozuje 13 knihkupectví, z nichž Palác knih Luxor je největším knihkupectvím ve střední Evropě.

Maloobchodní řetězec **Levné knihy a.s.** tvoří 57 prodejen stejnojmenné společnosti po celé republice. Je zaměřen na výprodej knih a významný podíl v jeho nabídce tvoří doplňkový sortiment: audio CD, DVD, hračky a hry, školní a kancelářské potřeby a dekorace.

Společnost Pavel Dobrovský – BETA s.r.o. provozuje vedle vlastního nakladatelství a distribuce 11 knihkupectví pod značkou **Dobrovský BETA**.

Maloobchodní síť **Knihcentrum** je vlastnický propojená s velkoobchodní společností Pemic Books a.s. V současné době provozuje celkem 9 prodejen, největší z nich je Dům knihy v Ostravě. Knihcentrum.cz je také jedním z nejvýznamnějších knižních e-shopů v České republice.

Oxford Bookshop je síť 7 prodejen zahraniční literatury patřící společnosti Megabooks CZ, s.r.o., umístěných mimo obchodní centra v univerzitních městech Praze, Plzni, Brně, Ostravě, Olomouci, Hradci Králové a Českých Budějovicích.

Prodejní síť **Academia knihkupectví**, patřící pod Středisko společných činností AV ČR, v. v. i., je tvořena celkem 7 prodejny v Praze, Brně, Ostravě a Českých Budějovicích.

Knižní maloobchodní řetězce a jejich provozovatelé k 20. 11. 2020
(seřazeno podle počtu provozoven):

Provozovatel	Obchodní značka	Počet prodejen	Z toho v OC	Nakl. činnost	Velkoobch. činnost	E-shop
Kanzelsberger a.s.	Kanzelsberger	65	19	ne	ne	DumKnihy.cz
Levné knihy a.s.	Levné knihy	57	nezjištěno	ano	ne	LevneKnihy.cz
Dobrovský s.r.o.	Knihy Dobrovský	35	27	ano	ne	KnihyDobrovsky.cz
Kosmas s.r.o	Kosmas	35	9	ne	ano	Kosmas.cz
Euromedia Group a.s.	Luxor	34	24	ano*	ano*	Luxor.cz
Pavel Dobrovský – BETA s.r.o.	Beta Dobrovský	11	7	ano	ano	Dobrovsky.cz
Knihcentrum cz s.r.o.	Knihcentrum	9	3	ano**	ano**	Knihcentrum.cz
Středisko společných činností AV ČR, v. v. i.	Academia knihkupectví	7	0	ano	ne	Academia.cz
Megabooks CZ, s.r.o.	Oxford Bookshop	7	0	ne	ano	Megabooks.cz

* v rámci skupiny Knižní Holding a.s. (Euromedia Group)

** v rámci skupiny Pemic Books a.s.

Internetová knihkupectví

Pořadí návštěvnosti internetových knihkupectví dle similarweb.com za květen 2020:

1. megaknihy.cz	1 450 000
2. knihydobrovsky.cz	1 350 000
3. kosmas.cz	780 000
4. luxor.cz	330 000
5. martinus.cz	280 000
6. knihcentrum.cz	260 000
7. albatrosmedia.cz	260 000

Poznámka:

1. Ve zprávách z minulých let nebyly do celkového počtu knihkupectví zahrnuty prodejny řetězce Levné knihy.

Zdroj: SČKN

9. E-KNIHY V ROCE 2019

Celkový prodej e-knih v roce 2019 nadále rostl, a to rychleji než prodej fyzických knih. **Meziroční růst činil 12 %**. Obrat za prodej e-knih zahrnuje i prodej zahraničním zákazníkům, především slovenským. Tyto nákupy tvoří 5–10 % z celkového obrátu e-knih.¹

Sortiment

V roce 2019 nabízela knihy v elektronické podobě většina významných tuzemských nakladatelů (více než 450 nakladatelských značek). Celkově bylo na konci roku 2019 dostupných zhruba 23 000 titulů, rok 2019 vyšlo nových 4170 e-knih. V elektronické podobě byla k dispozici převážná většina nejprodávanějších titulů, což dokládají i žebříčky nejprodávanějších e-knih a tištěných knih, které byly z větší části v roce 2019 podobné.

DPH

Pro rozvoj prodeje e-knih nadále platila v roce 2019 nepříznivá vysoká sazba DPH (21 %), která elektronickou knihu znevýhodňovala oproti fyzické. Novela zákona o DPH zařadila e-knihy a audioknihy do druhé snížené sazby od 1. 5. 2020.

Žánry

Nejprodávanějším žánrem u e-knih je „beletrie“, „detektivky a napětí“ a následuje „sci-fi a fantasy“. Z naučné literatury byl největší zájem o e-knihy o osobním rozvoji.

Čtenáři elektronických knih

Mezi čtenáři e-knih dlouho dominovali muži. Dle údajů prodejců v roce 2019 byl poměr čtenářů a čtenářek elektronických knih vyrovnaný.²

Pro prodej e-knih je určující Praha (34 % prodaných kusů), následovaná Středočeským krajem (18 %) a krajem Jihomoravským (10 %).³

Elektronické knihy čtou čtenáři nejčastěji ve čtečce (84 %), v mobilu (19 %) a na PC (11 %).⁴

Prodejci e-knih na českém trhu

Mezi prodejce e-knih se roce 2019 zařadilo knihkupectví Knihy Dobrovský. Mezi významné prodejce e-knih patří specializované e-knižní obchody jako Palmknihy (v 8/2019 vzniklo spojením Palmknih a eReadingu), obecné e-shopy jako Alza.cz, tradiční on-line knihkupectví jako Kosmas.cz, Knihcentrum.cz, Martinus.cz nebo nakladatelské weby jako Flexibooks.cz a Grada.cz.

Výpůjčky e-knih v knihovnách

Do projektu výpůjček e-knih v knihovnách společnosti Palmknihy – eReading bylo ke konci roku 2019 zapojeno 144 knihoven, které nabízely 8 471 titulů 211 nakladatelství. Zájem o tuto službu mezi uživateli knihoven meziročně výrazně vzrostl, a to o 50 % na celkový počet 59 342 e-výpůjček.

Předplatné e-knih

Třetím rokem funguje platforma BOOKPORT, která nabízí čtení e-knih formou předplatného. Služba nabízí více než 5 800 titulů. Tržby za předplatné v roce 2019 vzrostly o 91 %.

Poznámky:

1 Na Alza.cz tvořil nákup ze Slovenska 10,1 % obrátu.

2 50,2 % muži, 49,8 % ženy, dle údajů Alza.cz.

3 Prodejce e-knih dle krajů dle Alza.cz Hlavní město Praha 35 %, Středočeský kraj 18 %, Jihomoravský kraj 10 %, Moravskoslezský kraj 6 %, Ústecký kraj 5 %, Plzeňský kraj 4 %, Jihočeský kraj

4 Průzkum mezi zákazníky Alza.cz z 6/2020, 500 respondentů

10. AUDIOKNIHY V ROCE 2019

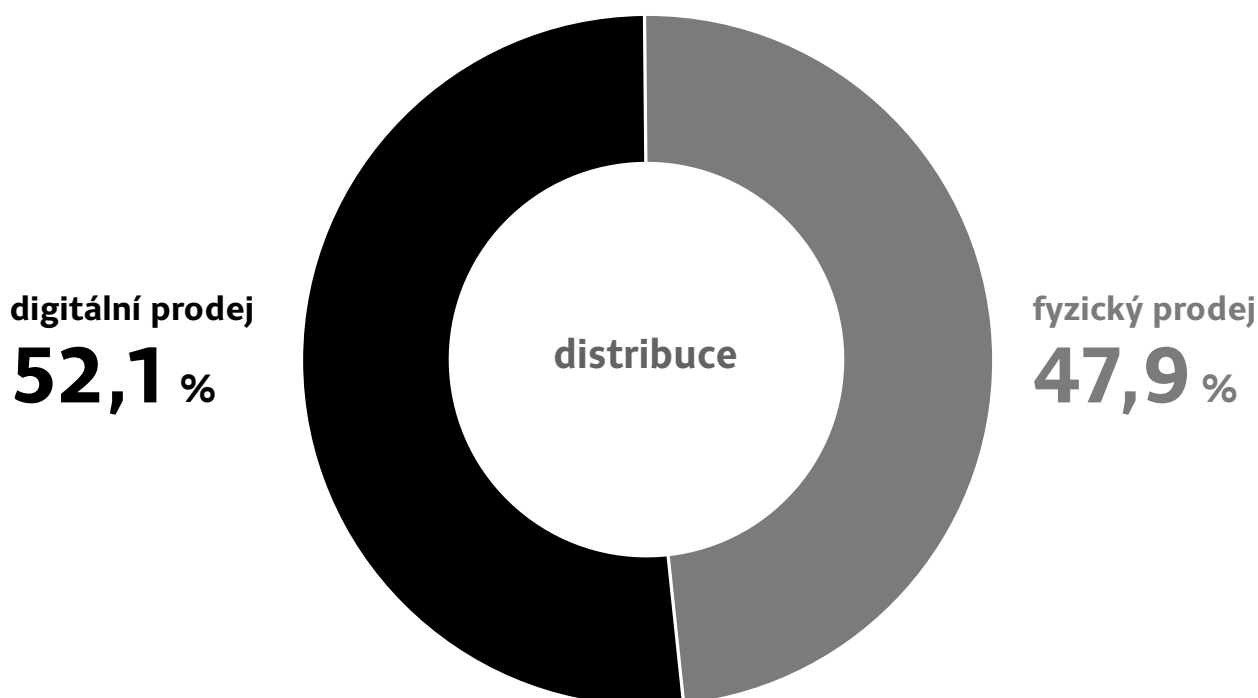
Objem trhu v roce 2019

Trh audioknih a mluveného slova vykázal meziroční nárůst o 38,5 % vůči trhu v roce 2018. Celkový objem trhu vychází ze součtu hlášení fyzických a digitálních prodejů členských firem AVA s jeho následným přepočtem na koncové ceny včetně DPH. Jeho hodnota v roce 2019 činila 205 303 865 Kč, což je proti roku 2018.

Fyzický prodej	98 516 669 Kč
Digitální prodej	107 029 195 Kč
Celkový prodej	205 303 865 Kč

Způsoby distribuce v roce 2019

V roce 2019 se prodalo přes 300 000 fyzických nosičů audioknih a mluveného slova. Poprvé za dobu zpráv o trhu pod hlavičkou AVA převážil digitální prodej (52,1 %) fyzické nosiče (47,9 %), i když tato převaha není nijak výrazná.

Novinkové tituly 2019

V roce 2019 vyšlo u vydavatelství, která přispěla do statistik, 418 nových titulů, což je nárůst téměř o polovinu proti minulému roku. Mezi žánry novinek stále vedou detektivky a thrillery, následované obecnou beletrií a audioknihami pro děti a mládež.

V roce 2019 stále převažovala četba nad dramatizací (94 % vs. 6%). I když došlo k meziročnímu poklesu (v roce 2018 činil podíl dramatizací 10 %), je stále vyšší než v roce 2017 (4 %).

Zdroj: AVA

11. KNIHOVNY V ROCE 2019

Prostor pro poskytování knihovnických a informačních služeb obyvatelům vymezuje zákon č. 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), který rovněž přizpůsobuje legislativní úpravu oblasti knihovnictví požadavkům současného společenského i technologického vývoje.

Dle evidence vedené Ministerstvem kultury ČR bylo v roce 2019 v České republice **5 307 knihoven**.

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet knihoven	5 360	5 354	5 353	5 337	5 317	5 307
Počet registrovaných čtenářů (v tisících)	1 437	1 413	1 372	1 376	1 373	1 376
Počet výpůjček (v tisících)	62 614	60 044	58 204	54 935	52 705	51 201

Nákup knih veřejnými knihovnami v ČR za roky 2014–2019

	v mil. Kč
2014	346
2015	351
2016	355
2017	367
2018	343
2019	340

Pozn.: Jedná se pouze o knihovny zřizované obcemi, městy, kraji a státem (Národní knihovna ČR a Moravská zemská knihovna).

Dle výše uvedeného zákona tvoří systém knihoven v ČR:

- a) knihovny zřízené Ministerstvem kultury ČR (Národní knihovna ČR, Moravská zemská knihovna a Knihovna a tiskárna pro nevidomé K. E. Macana)
- b) krajské knihovny zřízené příslušným orgánem kraje
- c) základní knihovny zřízené příslušným orgánem obce nebo jiným zřizovatelem
- d) specializované knihovny.

Svaz knihovníků a informačních pracovníků (SKIP) se stal od roku 2016 partnerem SČKN v rámci kampaně na odporu knihy Kniha ti sluší a spolupráce s knihovnami se prohloubila i v roce 2017, kdy se SČKN začal SKIP spolupracovat i při šíření katalogu Nejlepší knihy dětem.

Zdroj: Nipos, NK, SČKN

12. KNIŽNÍ VELETRHY V ROCE 2019

Nedílnou součástí knižního oboru jsou knižní veletrhy a nejrůznější knižní prodejní akce a festivaly. Mezi nejznámější patří Svět knihy Praha a Podzimní knižní veletrh v Havlíčkově Brodě.

Svět knihy Praha

Mezinárodní knižní veletrh a literární festival Svět knihy Praha patří mezi akce s celorepublikovým záběrem, které jsou zaměřeny na vyváženou komerční i kulturní prezentaci. Veletrh se koná od roku 1995 a je velmi populární mezi širokou čtenářskou veřejností. Doprovodný literární festival nabízí celou řadu programů: odborné semináře, konference, setkání se spisovateli, autorská čtení, prezentace nakladatelských domů, oceňování edičních a tvůrčích počinů. Probíhá každoročně v květnu.

Svět knihy Praha	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet vystavovatelů	416	322	395	339	409	393	407	396	404	461
Počet stánků	194	211	195	192	191	194	193	205	208	214
Plocha (m ²)	2 930	3 016	3 239	2 984	3 203	3 009	3 218	3 412	3 495	3 790
Počet návštěvníků	40 000	38 000	36 000	36 000	38 000	38 000	42 000	44 000	46 000	51 000

Podzimní knižní veletrh v Havlíčkově Brodě

Veletrh se v Havlíčkově Brodě koná od roku 1991. Jeho prvotním cílem bylo zprostředkování kontaktů mezi nově vznikajícími nakladateli a knihkupci. V průběhu let se k Podzimnímu knižnímu veletrhu přidružilo mnoho doprovodných programů. Akce bývá vždy hojně navštívena čtenáři.

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Počet vystavovatelů	158	161	170	165	165	163	165	179	165	160
Počet návštěvníků	13 000	14 000	15 000	15 000	14 500	16 000	16 500	17 000	16 800	17 000

Další knižní trhy

Od roku 2018 se **Svět knihy** rozšířil v září také do Plzně a i v roce 2019 proběhl v prostorách DEPO2015. V Praze pořádají menší nakladatelé **Knihex**, který se prezentuje jako knižní jarmark za doprovodu workshopů, autorských čtení, křtů i divadla. Svou stabilní cílovou skupinu si našel i projekt **Tabook** v Táboře, jenž se již od roku 2012 úspěšně profiluje jako festival nezávislých nakladatelů spojený s knižní nabídkou. Podobně zavedený je i **Litr** v Brně, knižní veletrh autorských a uměleckých nízkonákladových publikací. **Ostravský knižní veletrh** se v roce 2019 změnil na **Knižní festival Ostrava**. V Lysé nad Labem tradičně probíhá **Polabský knižní veletrh**.

Zdroj: SČKN

13. KAMPANĚ A PROJEKTY PROPAGUJÍCÍ ČETBU KNIH V ROCE 2019

Podpoře četby se věnuje řada dlouhodobých projektů i jednorázových kampaní a festivalů. Některé akce se věnují jen jednotlivým specifickým oblastem literatury: básnické a recitační festivaly **Ortenova Kutná Hora** či **Šrámkova Sobotka**, festival **Den poezie**, který pořádá akce po celé ČR v rámci oslav dne narození K. H. Máchy, tradiční žánrový festival **Jičín – město pohádky** či sci-fi a fantasy **Festival fantazie** v Chotěboři.

Další akce (v abecední pořadí) mají obecnější charakter:

Bookstart – S knížkou do života (www.sk nizkou do zivota.cz)

Projekt Bookstart, v českém prostředí pojmenovaný **S knížkou do života**, je mezinárodní iniciativa, do níž se zapojují všechny typy knihoven, aby plnily jednu ze svých nejdůležitějších, ale v dnešní době zatím velice málo rozšířených funkcí: knihovny se snaží zapojit aktivní rodiče a seznamovat tak ty nejmenší čtenáře s knihou a nepřeberným množstvím příběhů (a informací) v ní.

Celé Česko čte dětem (www.celeceskoctedetem.cz)

Posláním projektu je budování pevných vazeb v rodině prostřednictvím společné četby dítěte a rodiče. Kampaň se postupně rozšiřuje o Týden čtení dětem, Čtení dětem v nemocnici, Babička a dědeček do školky či iniciativu Moje první kniha.

Čtení pomáhá (www.ctenipomaha.cz)

Projekt pomáhá rozdělit každý rok miliony korun na dobročinné účely. O tom, kdo pomoc obdrží, rozhodují dětské čtenářské rady. Každé dítě, které se do projektu zapojí, získá po přečtení některé ze seznamu vybraných knih kredit 50 Kč, který může věnovat na jeden z nominovaných dobročinných projektů.

Děti, čtete? (www.detictete.cz)

Festival čtení a divadla je spojený s výstavou originálů ilustrací a knih pro děti. Je určen školním třídám, školkám, rodičům a všem dětem. V průběhu festivalu se příběhy objevují nejen v podobě autorských čtení, ale i divadel a výtvarných workshopů.

Den nepřečtených knih (www.denneprectenychknih.cz)

Od roku 2012 pořádá v České republice tuto kampaň knihkupectví Martinus.cz. Tvrdí, že běžný Čech má ve své knihovně 30 nepřečtených knih, a vyzývá k přečtení alespoň jedné z nich. Nabízí čtenářské tipy jak číst a radí udělat si svůj Den nepřečtených knih každý den.

Festival spisovatelů Praha (www.pwf.cz)

Kořeny festivalu jsou spjaté s osobou Michaela Marche a sahají až do roku 1980. Hlavním posláním festivalu, který se stal součástí kulturního dění nejen v Praze, je propagovat českou i světovou literaturu a představovat českému publiku známé i méně známé literáty, básníky a spisovatele ze zahraničí (včetně laureátů Nobelových cen).

HumbookFest (www.humbook.cz)

Od roku 2016 pořádá společnost Albatros Media festival „young adult“ literatury HumbookFest. V roce 2017 přilákal už přes tisícovku mladých čtenářů. Festival nabízí setkání se zahraničními i českými spisovatelskými hvězdami. Součástí prodejního festivalu je bohatý doprovodný program: řada besed a workshopů (překladačský workshop, videoworkshop, beseda na téma, jak vést knižní blog, a další), nechybí ani kreativní Humbook dílna. Ambicí původně jednodenního knižního festivalu je být především komunitou, která se zajímá o knihy, čte si spolu a diskutuje.

Kniha ti sluší (www.knihatislusi.cz)

Kampaň SČKN, jejímž cílem je oslavit Světový den knihy a autorských práv. V knihkupectvích, knihovnách a školách se v týdnu před 23. dubnem konají autorská čtení a čtenáři dostávají dárky. Symbolem kampaně, která si dala za cíl obrátit pozornost ke knihám a přivést zákazníky zpět do kamenných knihkupectví, se stal červený terčík s logem kampaně.

Knihománie (www.knihomanie.cz)

Jedná se o kampaň firmy Euromedia Group, která od podzimu roku 2013 současně v 250 českých knihkupectvích i mimo ně propaguje 32 vybraných knižních novinek. Po dobu trvání kampaně k nákupu těchto knih obdrží zákazníci dárek.

Listování (www.listovani.cz)

Projekt scénického čtení s názvem Listování představuje pravidelně nové knižní tituly po celé republice. V putovních „divadelních“ představeních se snaží divákům nabídnout knihu netradičním způsobem. Projekt se s podporou MŠMT postupně rozrostl i o Listování do škol.

Meltingpot (fb.com/meltingpotforum)

Na toto mezinárodní diskuzní fórum v rámci Colours of Ostrava přijíždějí spisovatelé a novináři z celého světa a představují témata, o kterých píší, diskutují se čtenáři a podepisují knihy. V roce 2019 proběhl již 4. ročník, který zároveň propagoval české autory formou videí pro podobné festivaly a diskusní fóra v celém světě. Koná se vždy 4 dny ve druhé polovině července.

Měsíc autorského čtení (www.autorskecteni.cz)

Český literární festival nabízí osobní setkání s autory a autorská čtení. Od roku 2000 se koná pravidelně v období letních prázdnin a pořádá ho nakladatelství a agentura Větrné mlýny. Postupně se z Brna rozšířil do Wrocławu, Ostravy, Košic a Lvova.

Nejlepší knihy dětem (www.nejlepsiknihydetem.cz)

SČKN ve spolupráci s Českou sekci IBBY a SKIPem vytváří projekt, jehož hlavním cílem je vydávání výročního katalogu doporučené, nové, původní české literatury pro děti a mládež s názvem Nejlepší knihy dětem. K orientaci v záplavě nových knižních titulů pro děti slouží tento katalog nejen knihovnám, školám, univerzitám a knihkupcům, ale především rodičům a širší veřejnosti. Součástí projektu Nejlepší knihy dětem jsou i autorská čtení.

Praha – město literatury (www.prahamestoliteratury.cz)

Projekt na podporu pražského literárního života vznikl v roce 2009 z iniciativy Městské knihovny v Praze a Českých center. Praha se díky němu stala součástí sítě kreativních měst literatury UNESCO.

Rosteme s knihou (www.rostemesknihou.cz)

Kampaň byla zahájena na podzim roku 2005 společností Svět knihy, jako nekomerční aktivita založená na spolupráci s knihovnami, školami, literárními časopisy i nakladatelstvími. Projekt je součástí mezinárodní skupiny EU Read a pořádá literární a čtenářské soutěže, soutěž školních kolektivů Soubor čtenářů či literární soutěž Jak vyrůstám s knihou. Dlouhodobě pořádá turné spisovatelů pod názvem Spisovatelé do škol.

Velký knižní čtvrtek (www.velkyctvrtek.cz)

Jedná se o kampaň firmy Kosmas na podporu kvalitních knížek. V říjnu a v březnu bývá v knihkupectvích i mimo ně propagováno vždy 16 vybraných kvalitních titulů z různých vydavatelství, které se ocitnou na pultech během jednoho čtvrtka.

Velký audioknižní čtvrtek (www.audioctvrtek.cz)

Kosmas vytvořil také variantu podzimního knižního čtvrtku pro 11 podzimních audioknih.

14. PŘEHLED POVINNOSTÍ NAKLADATELE

Činnost nakladatele, jakkoliv se v základu řídí stejnými obecnějšími právními předpisy jako v případě jiných podnikatelských subjektů, se co do svého dosahu a zaměření vyznačuje významnými specifiky, která musí být reflektována rovněž ze strany zákonodárce. SČKN proto zastává důležitou roli v rámci legislativního procesu, a to jak na národní úrovni, tak i v rámci přípravy evropských předpisů, kde svou činnost koordinuje s Federací evropských nakladatelů (FEP); z poslední doby lze uvést například více než tři roky trvající úsilí a intenzivní spolupůsobení při přípravě a schvalování diskutované směrnice o autorském právu na jednotném digitálním trhu a sdílení zkušeností se zahraničními kolegy při přípravě implementace této směrnice do českého právního řádu formou novelizace autorského zákona. Jejeho připomínkování se SČKN v době vydání této zprávy účastní a velmi pečlivě sleduje vývoj textu novely tak, aby některý z novelizačních bodů neznamenal zásah do právní jistoty a oprávněných zájmů nakladatelů, ale aby naopak novela byla přínosem pro literární kulturu českého jazyka v době, kdy je knižní sektor těžce zkoušen stávající situací v souvislosti s pandemií onemocnění COVID-19.

SČKN se v úzké spolupráci se svým dlouhodobým právním partnerem, Advokátní kanceláří Růzha, účastní přípravy textu právních předpisů, možných pozměňovacích návrhů, konzultací s ministerstvy i Evropskou komisí s cílem podpořit rozvoj české literární kultury prostřednictvím zlepšení v oblasti práva duševního vlastnictví a právní úpravy nakladatelské činnosti. Výsledky aktivit SČKN se pak pozitivně projevují též ve vztahu k ostatním nositelům práv, zejména autorům.

Co se týká konkrétních právních předpisů, pomineme-li zmiňovaný aktuálně novelizovaný zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, ve znění pozdějších předpisů, představuje specifickou právní úpravu zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích, ve znění pozdějších předpisů (zákon sám však pro nakladatele užívá ne zcela šťastně zvoleného označení „vydavatel“). Kniha, jejíž definici právní řád výslovně nestanoví, je v zákoně označena jako neperiodická publikace. Zákon o neperiodických publikacích určuje několik základních povinností nakladatele:

1) Povinné náležitosti knihy

Nakladatel je povinen v každé vydané knize uvést informace, jejichž rozsah je stanoven zákonem o neperiodických publikacích (název díla, informace o autorovi a nakladateli, rok prvního vydání, ISBN nebo ISMN u hudebnin apod.). Případné nesplnění této povinnosti ze strany nakladatele je přestupkem, za který může krajský úřad uložit pokutu ve výši až do 50 000 Kč,

Ke zmiňovaným povinným údajům připojí níže zmiňovaná novela, která je delší dobu v legislativním procesu, rovněž název a sídlo osoby (tiskárny), která knihu vyrobila, a rok, ve kterém byla konkrétní verze vydána (spolu se shora uvedeným rokem prvního vydání).

2) Povinné výtisky a elektronický povinný „výtisk“

Nakladatel je dále povinen bezplatně a na vlastní náklady odevzdat z každého vydání knihy do 30 dnů ode dne vydání celkem šest výtisků knihy příslušným knihovnám (Národní knihovně, Moravské zemské knihovně, Vědecké knihovně v Olomouci, Městské knihovně v Praze a místně příslušné krajské knihovně podle sídla nakladatele; v rámci probíhající novelizace má být počet výtisků snížen na pět – jeden výtisk bude odevzdán buď Městské knihovně v Praze nebo krajské knihovně, – nikoliv současně, a to podle sídla nakladatele). Větší nakladatelské subjekty tak každoročně na vlastní náklady poskytují příslušným knihovnám zdarma stovky až tisíce knih z vlastní produkce včetně jejich dodání na vlastní náklady bez jakékoliv kompenzace ze strany státu.

Horkou novinkou je budoucí odevzdávání povinného „výtisku“ elektronické knihy. Vzhledem ke svému vzniku v polovině devadesátých let upravuje stávající znění zákona výslovně pouze tištěné knihy. S ohledem na vývoj segmentu elektronických knih a na skutečnost, že některé knihy mohou být vydány pouze elektronicky, a část kulturního dědictví, které shromažďuje Národní knihovna, tak může být ztracena, vyvstala potřeba novelizace zákona, jejíž návrh je projednáván v Poslanecké sněmovně. Na zpracování návrhu se SČKN aktivně podílel v rámci konzultací se zpracovatelem –

Ministerstvem kultury – a s Národní knihovnou. Nově by tak měl být nakladatelem odevzdáván rovněž povinný „výtisk“ elektronické knihy, a to pouze Národní knihovně jednoduše prostřednictvím příslušné webové aplikace. Díky vstřícnému přístupu a dobré vůli nakladatelů si takto odevzdanou elektronickou knihu budou čtenáři moci vyhledat a přečíst na terminálech v prostorách specifikovaných knihoven, vždy však tak, jako by se jednalo o tištěný exemplář, tedy v jednom okamžiku bude příslušný titul zpřístupněn pouze jednomu čtenáři.

3) Nabídková povinnost a další legislativní činnost SČKN

Nad rámec odevzdání povinných výtisků je nakladatel současně povinen nabídnout dalším knihovnám stanoveným vyhláškou Ministerstva kultury č. 252/1995 Sb. vydanou knihu do 30 dnů ke koupi. Na základě jednání mezi SČKN a dotčenými knihovnami došlo k dohodě, na jejímž základě může nakladatel nabídkovou povinnost splnit též zveřejněním v periodiku Knižní novinky vydávaném ze strany SČKN. Tato možnost, včetně zadávání informací o vydané knize online do databáze spravované ze strany SČKN, představuje pro nakladatele významné zjednodušení a snížení souvisejících nákladů.

Jedním z výsledků činnosti SČKN a evropské koordinace s FEP je rovněž **zrovnoprávnění elektronických knih a audioknih s tištěnými knihami**. Doposud byly elektronické knihy a audioknihy nelogicky zařazeny do nejvyšší sazby DPH, zatímco tištěné knihy byly zařazeny do druhé snížené sazby ve výši 10 %. Po dlouhodobém úsilí SČKN se podařilo čtení všech druhů knih zrovnoprávnit tak, že počínaje 1. květnem 2020 spadají všechny uvedené kategorie knih do druhé snížené sazby DPH (10 %). Tento krok přispívá k větší dostupnosti knih v moderních formátech pro čtenáře, a to včetně streamingu, a posune celou společnost dále do digitálního věku.

V rámci podpory čtenářské kultury se SČKN v uplynulých letech rovněž podařilo prosadit institut „knížních stravenek“, tedy firemního benefitu pro zaměstnance, který je osvobozen od daně z příjmů. Jedním z cílů je rovněž přispět k zastavení dlouholetého úbytku kamenných knihkupectví, v nichž mohou čtenáři knižní poukázky uplatnit.

Zdroj: Advokátní kancelář Růzha, SČKN